že vzrůst blahobytu snižuje plodnost. Bylo-li by toto mínění správné, potom by ovšem nemohlo pomoci zlepšení hospodářského stavu. Bylo by třeba konkretně zjistiti, jak se vlivy sociálního pojištění, příspěvky na děti a podobná opatření ve skutečnosti osvědčily? Jak ve Francii? Jak v Německu? Sám nevěří této cestě. Ostatně k podobným prostředkům se obyčejně sahá až když je pozdě. Ve Francii, zdá se, úbytek porodnosti se zastavil. Ba v roce 1925 ocitla se Anglie pod francouzskou úrovní. Náš stav v otázce populační neposuzuje optimisticky, zejména ne pro Čechy. Soudí však, že působí tu především vliv velkého města. I při tom však považuje za nejdůležitější otázku přelidnění. Dnes nemůžeme uživit přírůstek svého obyvatelstva. Jsme odkázáni na emigraci, pro niž nemáme cesty. Red. Málek na to uváděl, že sociální pojištění může snižovati úmrtnost, zejména dětskou. Vždyť v různých zemích je dětská úmrtnost různá: od 20% až do 50%. Rozhoduje tu péče o rodičku a kojence. V sociálním pojištění působí již tím, že chrání od strachu, že porod bude znamenat finanční katastrofu. Mimo to chrání rodičku i dítě od zdravotních uhon. Dnes, bohužel, objevují se tendence snížit v sociálním pojištění ochranu těhotných. Pokud jde o rodičovské pojištění, míní, že jím se má vyrovnávat značná berní nespravedlivost v moderních státech. Dnes většina státních příjmů plyne z nepřímých daní, spotřebních. Jimi je nepoměrně více zatížena rodina s mnoha dětmi. Přídavky na děti jsou tu potom korektivem daňové nespravedlnosti. Odborový tajemník Mimra uznává mravní důvody, jež rozhodují o porodnosti. Ale soudí, že i hospodářské poměry, zejména vliv bytové krise, nezaměstnanosti a podobné mají velký význam. Je třeba ovšem šířit mravní vzdělání a budit smysl pro rodinný život. Přimlouvá se, aby se Sociální ústav podle návrhu prof. Mafušenka podrobně věcí zabýval. Když ještě Dr. Janko upozornil na obtíže problému po stránce metodické (statistické) a Dr. Lippert uváděl, že v populační otázce padá na váhu hlavně moment náboženský, referent prof. Mafušenko podrobně vyvracel přednesené námitky. Uznával, jak ostatně uvedl již v přednášce, že při populační otázce spolurozhoduje celá řada momentů, tedy také momenty mravní i náboženské. Ale i přes to hospodářské a sociální momenty jsou tu nejpůsobivější. Problém populační není věcí soukromou, nýbrž národní a sociální. K jeho řešení je třeba hledat všechny možné prostředky a mezi nimi i pojištění rodičovské. Posuzujeme-li jeho působnost ve Francii, musíme pamatovat, jak ji oslabil pokles francouzské valuty. Ostatně nastala-li v přirozené měně obyvatelstva ve Francii stabilita, kdož ví, nemá-li o to díl zásluhy i rodičovské pojištění? Pokud jde o přelidnění, zvýšení hospodářské úrovně umožnilo by jistě větší zalidnění; relativní přelidněnost přestane pak býti nebezpečná a nebude vykonávati tlaku na porodnost. Pokud jde o vliv sociálního pojištění, působí přece již tím, že udržuje zdraví pojištěnců, kteří jsou nebo mohou býti rodiči. A zdraví rodičů není pro potomstvo lhostejno se stránky eugenické. Po té skončil předsedající prof. Macek zajímavou schůzi, poděkoval referentovi a ujistil, že představenstvo Sociálního ústavu uváží podnět prof. Mafušenka, aby byla ustavena zvláštní komise, která by se zabývala danou otázkou, podnět to, který nepochybně se setká s ohlasem.

Z Masarykovy sociologické společnosti.

Masarykova sociologická společnost použila příležitosti a za zájezdu některých zástupců Leplay Housu do naší republiky z podnětu místokonsula Sedmíka a dra V. Škracha uspořádala spolu s I. třídou Sociálního ústavu Československé republiky, s geografickým ústavem a se sociologickým seminářem čes. university jednak výstavku prací (materiálu) uvedené společnosti, jednak přednášku jejich funkcionářů o snahách a práci Leplay Housu. Leplay House není letos u nás po prvé. Již v roce 1924 podnikl velkou

výpravu do Tater, kdež u Štrbského plesa konal svá studia v terénu. Později pracoval na Královéhradecku. Leplay House nese jméno vynikajícího francouzského sociologa F. Le-Playe, jenž se sám zabýval zejména podrobným studiem životních poměrů evropského dělnictva. Angličtí jeho žáci sdružení v Leplay Housu konají místní pozorování a zkoumání nejen v Anglii a jejích dominiích, nýbrž též podnikají exkurse do ciziny. Sbírají tak materiál pro studium jednotlivých krajů a jejich obyvatelstva, při čemž konají svá badání, jak pokud jde o zeměpisné a přírodní, tak i pokud jde o sociální a hospodářské, historické a národopisné podmínky. Soustřeďují tak regionalistické studium, aby podalo co nejúplnější obraz pozorovaného kraje. O způsobu a obsahu práce Leplay Housu podá ostatně nejlepší obraz stručný výtah přednášek, proslovených v Praze, jenž jest uveden dále. V budově geografického ústavu, kdež se konala dne 16. března přednáška Leplay Housu, byla uspořádána i výstavka, jež předváděla mapy, plány a různé grafy, sestavené Leplay Housem na různých jeho výpravách, zejména z Nithdale ve Skotsku, z Oxfordu, z Dinantu v Belgii, z Madrasu v Indii i z Československa.

Ve schůzi, kde uvítal anglické hosty předseda Masarykovy sociologické společnosti univ. prof. dr. B. Foustka, promluvili Alexander Farquharson a W. Stanley Lewis, z nichž prvý se zabýval krajinným výzkumem, jeho sociálními stránkami a jeho dosahem: Výzkum krajiny můžeme začíti buď kteroukoliv stránkou struktury nebo života krajiny, aneb se v obém specialisujeme. Zkoumají se skály, květena, předhistorická doba, nynější obchodní život nebo pracovní podmínky. Ale středem zájmu takového výzkumu musí vždy býti sociální život krajiny v daném okamžiku, s jejími vývojovými možnostmi v budoucnu. Všecky ostatní stránky jsou zajímavé samy sebou a mají svou vlastní hodnotu, avšak pro tento výzkum mají důležitost ve svém vztahu, ať přímém nebo nepřímém, k sociálnímu životu nynějšímu. Při takovém výzkumu se pohlíží na sociální život krajiny jako na celek, na jednotu, na něco organisovaného, jehož části nebo členy jsou navzájem příbuzné. Vzniká hned otázka, co to jest krajina, a odpověď, vzhledem ke složité národohospodářské a společenské struktuře lokální, národní a mezinárodní, není snadná. Studium takových jednotek, vesnic nebo obcí jest zajisté možné a důležité. Cennější jest však výzkum těch oblastí venkovských, majících města s výročními trhy, nebo oblastí, vykazujících zvláštní typy hospodářského života, nebo oblastí, zasažených místním kulturním střediskem, na př. městy universitními nebo středisky literárního úsilí. Podle čeho v plném toho slova smyslu lze krajinu definovati, jest to, že vyhovuje všem životním stránkám svého obyvatelstva; srovnej toto se zeměpiscovým hlediskem na přirozenou krajinu. Krajinný výzkum sociálního seskupení nebo jednotky podle naší definice má dvě různé stránky, jež jsou v těsném vzájemném působení. První jest studium přírodních podmínek, jež v krajině převládají, a druhé jest studium podmínek sociálních. Působení přírodních podmínek se porozumí dobře po jeho hlavních stránkách. Studujíce sociální podmínky, vstupujeme na pole, na němž působení příčiny a účinku přestává (ve svém obvyklém slova smyslu) a jest viděti historický proces s jeho filiací myšlenek, intuicí a associací při práci. S praktického stanoviska tato filiace může zůstávati v pozadí na prvotním stupni badání o životě sociálním. Avšak pokud není poznána a zkoumána, není možné úplné porozumění nynějšímu vývoji. V jeho studiu opět musíme plně využíti všech pomůcek, které nám jsou po ruce, a zejména methody pozorovací ve směru určeném archeologií a anthropologií, avšak s tím rozdílem, že interpretace výsledků se dopřává více místa. Badání v tomto směru podá obraz vzniku kulturních živlů a jejich šíření v krajinách, národech i ve větších oblastech, a tím vzniknou problémy »hodnoty«, volby mezi různými kulturními živly s jejich účinkem na budoucnost krajiny. Výzkum života krajiny ve všech

ohledech vede ku pojmu reorganisace nebo obnovy onoho života, takže zajímá, naplňuje sympatiemi i živou účastí všecky ty, kteří v něm mají podíl.

Druhý z přednašečů, W. Stanley Lewis, pojednal o všeobecných přírodních a hospodářských stránkách krajinného studia: Životní proces, jejž nazýváme dějinami, jest nesmírné drama v čase a prostoru. Pozadí, za něhož se to drama odehrává, stává se stále a stále složitější, jelikož úprava jeviště pro každou scénu děje se uprostřed některých nebo i všech trosek z oněch scén, jež právě předcházely. Drama postupuje zřídka hladce, jelikož neznáme své vlastní úlohy tak dokonale, jak by bylo možno, a nejsme dosti dobře seznámeni s okolím, v němž své úlohy máme hráti. V každém dramatu životním kterýkoliv jedinec nebo společnost jedinců má těsný vztah k takovému okolí. Obklopují nás dva druhy »okolí«, totiž: a) přírodní a fysické prostředí, v němž se pohybujeme a z něhož béřeme hmotné potřeby ke svému životu, a b) společenské, z něhož a jímž naše vyšší a duchovnější potřeby jsou ukojovány. Pan Stanley Lewis pojednal podrobněji o studiu fysické povahy místa, v němž se vyvíjí společenské a hospodářské složení. Společenské a hospodářské reakce jsou vůbec nejdůležitější, jelikož různí lidé reagují rozmanitými způsoby na tytéž fysické popudy, avšak naší znalosti místa nebo podmínek, v nichž žijeme, ačkoliv vše bylo již prostudováno způsobem velmi podrobným, nebylo využito k tomu, abychom jí užili ke zkoumání účinků oněch činitelů na směr kulturního rozvoje. Zkrátka krajinné studium snaží se zlidštiti zevrubná technická zkoumání odborníkova. Nuže, jest nám všem známo, že naše znalost a schopnost kontrolovati a upravovati síly přírodní roste téměř každým dnem, že zjevy geologické, geomorfologické a meteorologické vykonávají vlivy, jejichž hodnoty měnily se každým věkem, a že to, co jest zázrakem pro jednu generaci, jest obyčejným zjevem pro generaci následující. Tento poslední výrok ukázal se nejpravdivějším v posledních sto letech, jež právě minuly. Během tohoto období člověk učinil v neobyčejné míře mnoho úspěšných objevů a vynálezů. Jeho stanovisko se měnilo tak rychle, že nebylo téměř možno uchovati si náležitou perspektivu, a jeho vztahy ku přírodě a vzájemné reakce byly tak kvapné, že mnohá opatření v těchto vztazích byla rázu praktické výhodnosti. To tvoří ostrý kontrast se žádoucím postupem, jímž člověk objevuje přírodu pomalu a činí opatření vzhledem k jejím požadavkům, jež jsou výsledkem zkušenosti. Pro toto neblahé nahrazování zkušeností praktickou výhodností jsme dnes zatíženi nesnázemi, vznikajícími z dřívějších chyb, a snažíme se vyřešiti problém, jak si zajistiti nové a správnější uspořádání. Shledáváme, čím dále tím více, že příroda, její síly a bohatství musejí býti spíše pochopeny a využitkovány než vykořisťovány; spolupráce musí býti heslem našich vztahů k fysickému okolí, a to zabrání »vykořisťovateli« dívati se na ni s výlučného hlediska hospodářského, jež jest znakem moderní civilisace. Studium krajiny má tudíž úkol velmi důležitý pro budoucnost světa. Má studovati »scénu života«, naznačovati body styčné mezi člověkem a přírodou a raziti cestu zdravějšímu užití jejich možností. Ve svých studiích, beroucích se tímto směrem, bude se zabývati zkoumání fysického povrchu, geologie, podnebí, vegetace a živočišného života krajiny, kterou si zvolil, a tyto stránky budou se mu vždy jeviti s nového a netušeného zorného úhlu. Jest jistě charakteristické pro náš věk, že konáme-li dlouhé a nákladné badání o podmínkách teploty nutných k životu, věnujeme málo pozornosti těmto podmínkám, s hlediska jejich vlivu na život, výkonnost individua. Zkrátka jednáme spíše se stanoviska hmotných a okamžitých potřeb než v širokém toku duševní soběstačnosti a vzhledem ku blahobytu budoucích pokolení.